

Konkurences padomes kompetence.

Aizliegtas vienošanās.

Konkurences padome

Ieva Šmite-Antoņenko
Aizliegtu vienošanos departamenta direktore

2020. gada 12. februāris, Rīga.

Konkurences padome

Konkurences padomes kompetence

**AIZLIEGTAS
VIENOŠANĀS**

**DOMINĒJOŠA
STĀVOKĻA
ĻAUNPRĀTĪGA
IZMANTOŠANA**

APVIENOŠANĀS

**NORMATĪVO
AKTU KONTROLE**

**PUBLISKĀS
PERSONAS**

Iepirkumu karteļi
ir starp Latvijas
konkurences vides
būtiskākajām
problēmām.

*Saskaņā ar Konkurences padomes
2018. gada sabiedriskās domas pētījumu.*

13 lēmumi

7 karteļi
iepirkumos

10 milj.
eiro naudas sodi

73 brīdinātas
personas

Semināri
«inficēto nozaru
pārstāvjiem».

Iesniegumi no
iepirkumu rīkotājiem.

Konkurences riski publiskajos iepirkumos

Kas ir aizliegts?

Normatīvais regulējums – KL 11.pants / LESD 101.pants

Ir aizliegtas un kopš noslēgšanas brīža spēkā neesošas tirgus dalībnieku vienošanās, kuru **mērķis vai sekas** ir konkurences kavēšana, ierobežošana vai deformēšana Latvijas teritorijā, to skaitā vienošanās par..

Konkurences likuma 11.panta pirmajā daļā ir uzskaitīti aizliegtu vienošanos veidi. Taču ir būtiski atcerēties, ka minētie veidi ir tikai piemēri.

LR Augstākās tiesas Senāta 20.06.2014. Spriedums lietā Nr.SKA-333/2014.

Galvenais princips: Jebkuram tirgus dalībniekam sava komercdarbība, plāni un rīcība tirgū ir jāveido patstāvīgi un neatkarīgi.

Par ko nedrīkst vienoties?

Cenas

cenās veidošanas noteikumi

Tirgus sadale

teritorija, klienti

Ražošana

apjomi, realizācija

Iepirkumi

piedalīšanās, nepiedalīšanās,
iepirkuma noteikumi

Naudas sods

≤10% no apgrozījuma

Liegums piedalīties iepirkumos

1 gads

**Iecietības
programma**

Vienošanās formāti

Izmantojot asociāciju

„Izraksts no LZRA 1996.gada 16.maija” kopsapulces protokola, kurā norādīts:
„8.punkts. Kopsapulce ar balsu vairākumu nolēma, ka **minimālā samaksa** par
zvērīnāta revidenta pakalpojumiem, veicot gada pārskata pārbaudi, ir 500 Ls”

KP 26.08.2010. Lēmums Nr.65 par KL 11.p. pirmās daļas 1.punkta pārkāpumu Latvijas Zvērinātu revidentu asociācijas darbībās

Konkurences padome

Kas jāņem vērā asociācijas biedriem no konkurences tiesību viedokļa?

Svarīgi atcerēties!

- *Asociācija ir tāds pats Konkurences likuma subjekts, uz kuru attiecas visas Konkurences likumā noteiktās normas, kā jebkurš cits tirgus dalībnieks;*
- *Tas, ka nelikumīgās darbības tirgus dalībnieks neveic individuāli, bet gan izmantojot asociāciju, nekādā gadījumā šādu rīcību neattaisno;*
- *Nozares problēmu sakārtošana nevar kalpot kā arguments un attaisnojums aizliegtām vienošanām vai lēmumiem konkurentu vidē*

(skat. EST Lietu Nr.C-209/7, Competition Authority v. Beef Industry Development Society (BIDS) Ltd and Barry Brothers Meals Ltd)

Skat. KP izstrādātās vadlīnijas!

https://www.kp.gov.lv/oldfiles/38/citi%2Fasociaciju_vadlinijas.pdf

Konkurences padome

Asociācijas rekomendācijas saviem biedriem, kuras nav saistošas, arī uzskatāmas par lēmumu, ja patiesībā rekomendācijas paredzētas, lai noteiktu biedru uzvedību tirgū vai tām varētu būt šādas sekas.

Komersantu apvienību izdotās rekomendācijas, metodiski norādījumi un ieteikumi, pat, ja tie nav saistoši, jāvērtē atbilstoši konkurences tiesības regulējošām normām, ja komersantiem, kas ir šo rekomendāciju adresāti, ir būtiska ietekme uz konkurenci konkrētajā tirgū.

(skat. Apvienotās lietas 96-102, 104, 105, 108 un 110/82 NV IAZ International Belgium and others vs Commission of the European Communities, sprieduma 20.punkts)

Konkurences padome

Ar kādu informāciju ir atļauts apmainīties?

- Nav viennozīmīgas atbildes ar kādu informāciju konkurenti drīkst apmainīties. Jo šajā gadījumā jāvērtē ir gan tirgus struktūra, gan informācijas saturs, informācijas aktualitāte (vēsturiska/aktuāla), publiska vai konfidenciāla, plaša/konkrēta, apmaiņas regularitāte, utt. Viss atkarīgs no saimnieciskajiem nosacījumiem attiecīgajos tirgos un attiecīgās sistēmas īpatnības.
- Pamatā ir jāievēro princips, t.i., nedalīties ar informāciju, kuru tirgus dalībnieks uzskata par savu komercnoslēpumu un nevēlētos, lai šo informāciju uzzina tā konkurents. Parasti tā ir informācija par cenām, cenu veidošanas mehānismu, tirgus/klientu sadali, pārdošanas nosacījumiem, tirgus daļām, utt.
- Var apmainīties ar vēsturiskiem/statistiskiem datiem, ja šī informācija ir vispārīga un tāda, kas neidentificē katru konkrēto asociācijas biedru. Ja šī informācija nav tāda, no kuras tomēr var prognozēt nākotnes darbību/plānus.
- Skat. KP izstrādātās vadlīnijas:

https://www.kp.gov.lv/oldfiles/38/citi%2Fasociaciju_vadlinijas.pdf

2006 Reklāmas aģentūras

Informācijas apkopošana un apmaiņa starp asociācijas biedriem par cenām un realizācijas noteikumiem.

KP 08.05.2006. lēmums Nr.E02-41 Par KL 11.panta pirmās daļas 1.punkta iespējamo pārkāpumu SIA „Metro Leo Burnett”, SIA „Balta Komunikācijas” (Balta Communications), SIA „Reklāmas aģentūra Adell” (Adell Saatchi&Saatchi), SIA „Reklāmas aģentūra Lowe Age”, SIA „Garage4x4”, SIA „DDB Latvija”, SIA „Bates/Red Cell”, SIA „RCL” (TBWA/Latvija), SIA „Domino MCG”, SIA „Inorek&Grey”, SIA „Reklāmas aģentūra SANTA”, SIA „McCann-Erickson Riga” un SIA „Creative Laboratory” darbībā Latvijas reklāmas tirgū.

Pieejams: <http://www.kp.gov.lv/files/pdf/PuZQZ65SQS.pdf> ;

2006 Baltijas papīra vairumtirgotāju asociācija

Informācijas apkopošana un apmaiņa starp asociācijas biedriem ar statistikas datiem (realizācijas apjomiem), izmantojot trešās personas starpniecību.

KP 21.12.2006. lēmums Nr.E02-151 Par pārkāpuma konstatēšanu un naudas soda uzlikšanu daļā par Konkurences likuma 11.panta pirmās daļas pārkāpumu un lietas izpētes izbeigšanu daļā par Eiropas Kopienas dibināšanas līguma 81.panta iespējamo pārkāpumu.

Pieejams: <http://www.kp.gov.lv/files/pdf/z6VAMMXj7W.pdf> ;

2012 Latvijas Atslēgmeistaru brālība (turpmāk- LAB)

Profesionālo darba veicēju brālības pieņemts lēmums par pakalpojumu cenas noteikšanu.

KP 13.01.2012. lēmums Nr.E02-3 Par KL 11.panta pirmās daļas 1.punktā noteiktā aizlieguma pārkāpumu Latvijas Atslēgmeistaru brālības darbībā.

Pieejams: <http://www.kp.gov.lv/files/pdf/mNa76nB1Sn.pdf>

2013 Latvijas Augu aizsardzības līdzekļu ražotāju un tirgotāju asociācija (turpmāk –LAALRUTA)

Sensitīvas informācijas apmaiņa asociācijas biedru starpā.

KP 22.08.2013. lēmums Nr.42A Par lietas izpētes izbeigšanu

Pieejams: <http://kp.gov.lv/files/pdf/Dx8B5bGSz3.pdf>

Konkurences padome

Kā nekļūt par karteļa dalībnieku?

Publiska distancēšanās/norobežošanās

Ko tas nozīmē?

Sanāksmē, kurā Jūs piedalīties un saprotat, ka tiek pārsniegts pieļaujamās informācijas apmaiņas sliekšnis (tiek apspriesta sensitīva informācija – cenas, kopīga stratēģija tirgū, nākotnes plāni, utt.), pievēršot sev uzmanību (piemēram, lūdzot izdarīt attiecīgu ierakstu sanāksmes protokolā), demonstrējiet, ka Jūs šādas sanāksmes tēmu neatbalstiet un šādu jautājumu apspriešanā nepiedalīties.

Publiski nenorobežojoties un, piemēram, turpinot «klusējot» piedalīties sanāksmē (pat iekšēji saprotot, ka tiek pārsniegtas informācijas apmaiņas robežas), Jūs varat tikt atzīts kā karteļa dalībnieks. Tieši tas pats tas attiecas uz, piemēram, saņemtu e-pastu, kura saturs ir pretējs godīgas konkurences principiem.

(skat. EST praksi, piemēram, lietu Nr.T-83/08, 53.punkts, Denki Kagaku Kogyo Kabushiki Kaisha, Denka Chemicals GmbH v. European Commission)

Vienošanās formāti

Strādā paralēli pie diviem tirgus dalībniekiem
pie konkurentiem

Tika konstatēts, ka abu pretendentu piedāvājumi konkursam saturiski un vizuāli ir identiski. Cenu aptaujas laikā **SIA «MN Īpašumi» valdes locekle strādāja SIA «Info Būve» par projektu vadītāju, kā arī SIA «MN Īpašumi» darbinieks paralēli strādāja SIA «Info Būve»** (turklāt tā ir persona, kas gatavo dokumentāciju konkursam).

KP 24.02.2012. Lēmums Nr.E02-13 Par KL 11.p.pirmās daļas 1. un 5.p. pārkāpumu SIA «MN Īpašumi» un SIA «Info Būve» darbībās

Konkurences padome

«Informācijas apmaiņa, kas ir aizliegta saskaņā ar Konkurences likuma 11.panta pirmo daļu, **saglabāšanas pienākums un atbildība gulstas uz tirgus dalībnieku.** (neatkarīgi kam tas ir uzdevis šo informāciju sagatavot)»

Svarīgi atcerēties!

- ✓ Darbinieku vaina = uzņēmuma vaina
- ✓ KL pārkāpumiem **nav noilguma.**

Vienošanās formāti

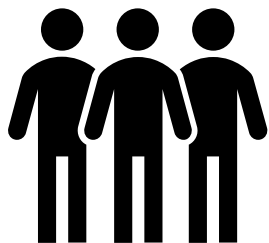

Izmantojot kopējas telpas

Pieteikuma dokumentus SIA «Optika un Diagnostika» **valdes loceklis gatavoja datorā, kas atradās viņa darbavietā SIA "Arbor Medical Korporācija" telpās, kurās strādā kā SIA "Arbor Medical Korporācija" darbinieks.**

KP 10.12.2015. Lēmums Nr.E02-56 Par Konkurences likuma 11.panta pirmajā daļā noteiktā aizlieguma pārkāpumu SIA "Optika un Diagnostika" un SIA "Arbor Medical Korporācija" darbībā.

Vienošanās formāti

Izmantojot piegādātāju apvienības/pilnsabiedrības

2011. gadā KP sodīja 5 būvuzraudzības un projektēšanas pakalpojumu sniedzējus, kas kopīgai komercdarbībai un dalībai Eiropas Reģionālās attīstības fondu iepirkumos bija nodibinājuši pilnsabiedrību, ko izmantoja kā platformu informācijas apmaiņai par dalību dažādos citos iepirkumos. Konkrētajā gadījumā, lai arī piedāvājumu iepirkumos iesniedza pilnsabiedrība, tomēr faktiski darbus veica tikai viens vai divi izvēlēti tās biedri un pārējo dalība bija formāla.

Skat. KP 04.11.2011. lēmums Nr. Nr.E02-68

https://www.kp.gov.lv/files/lemumu_pielikumi/9i1FEWP2Z6.pdf

Pilnsabiedrība

Ieteicams izmantot
mazajiem un vidējiem uzņēmumiem,
lai **piedalītos lielākajos iepirkumos,**
kuriem tie individuāli nespēj kvalificēties, un
lai **stiprinātu savu konkurētspēju**

Jāatceras:

Uzņēmumi
nedrīkst izmantot
pilnsabiedrību kā
aizsegu tirgus sadalei

Nedrīkst
izmantot
pilnsabiedrību
plašākai sadarbībai,
nekā **to paredz**
konkrētais iepirkums

Jāpārvērtē, vai katrs
apvienības biedrs
nebūtu **spējīgs**
līgumsaistības pildīt
patstāvīgi

Aizliegts apmainīties
ar **sensitīvu**
informāciju,
kas var ietekmēt
konkurenta rīcību
tirgū

Lietuvas gadījums

- Lietuvā tās konkurences uzraugs konstatēja, ka personu apvienības aizsegā divi no Lietuvas lielākajiem būvniecības uzņēmumiem piedalījās iepirkumu procedūrās, iesniedzot kopīgu cenu un pēc uzvaras iepirkumos, sadalīja līgumus savā starpā. Turklāt Lietuvas konkurences iestādes pieņēmo 21.12.2017.gada lēmumu pirmās instances tiesa jau ir apstiprinājusi.

Tendences

Radinieki

Kartelji ne reti tiek īstenoti starp uzņēmumiem, kuri Konkurences likuma izpratnē **nav atzīstami par vienu tirgus dalībnieku** (saistītajiem grupas uzņēmumiem), bet tomēr to **dalībnieku vai amatpersonu starpā ir radnieciskas vai draudzības saiknes**

Aizsega piedāvājumi

Uzņēmumus vai daļu no tiem faktiski vada viena fiziska persona, pārējie uzņēmumi piedalās iepirkumā fonam un iesniedz tā saukto **«aizsega piedāvājumu»**

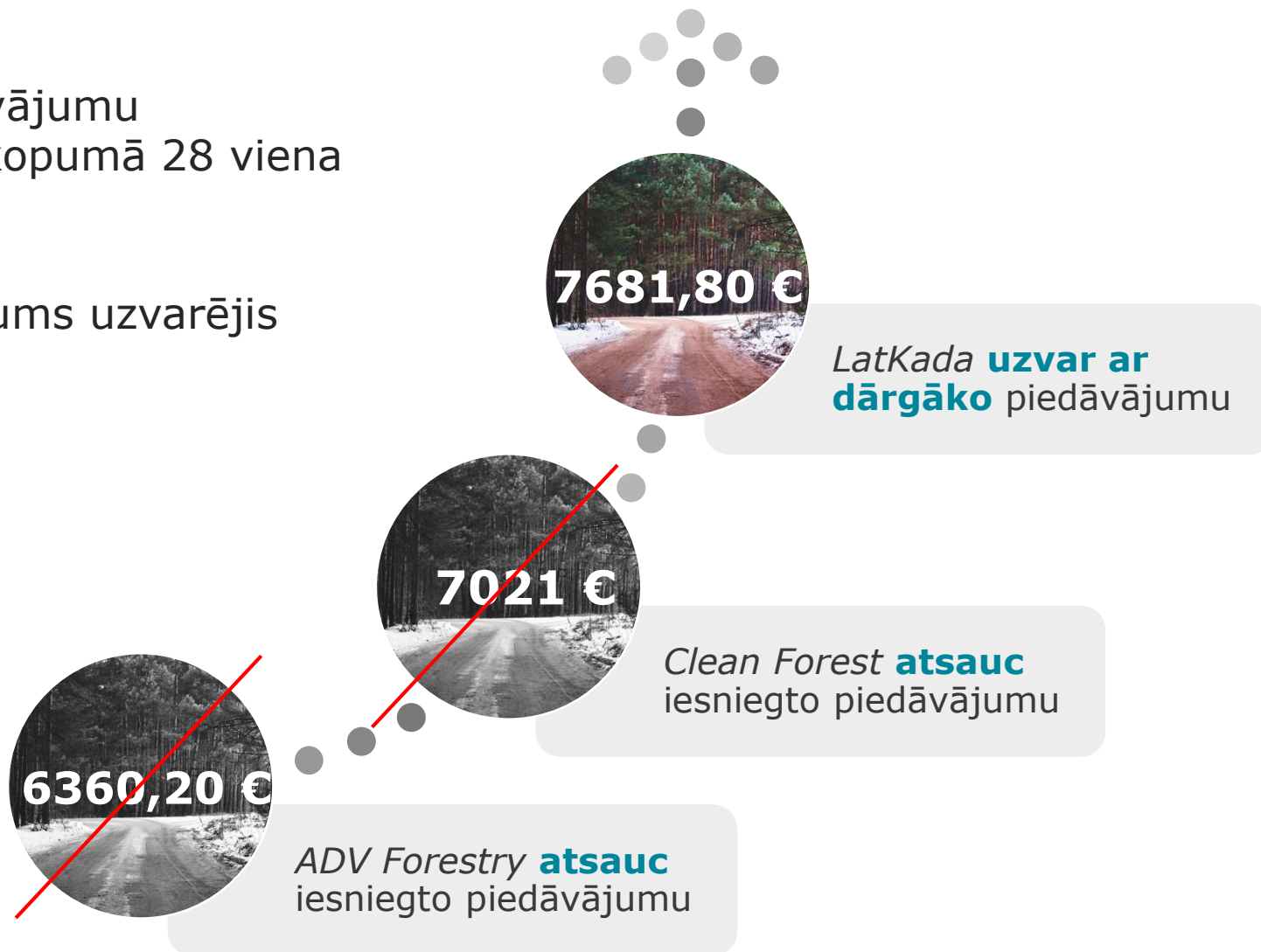
Maldināšanas shēmas

Īstenota pasūtītāja maldināšanai paredzētas shēmas

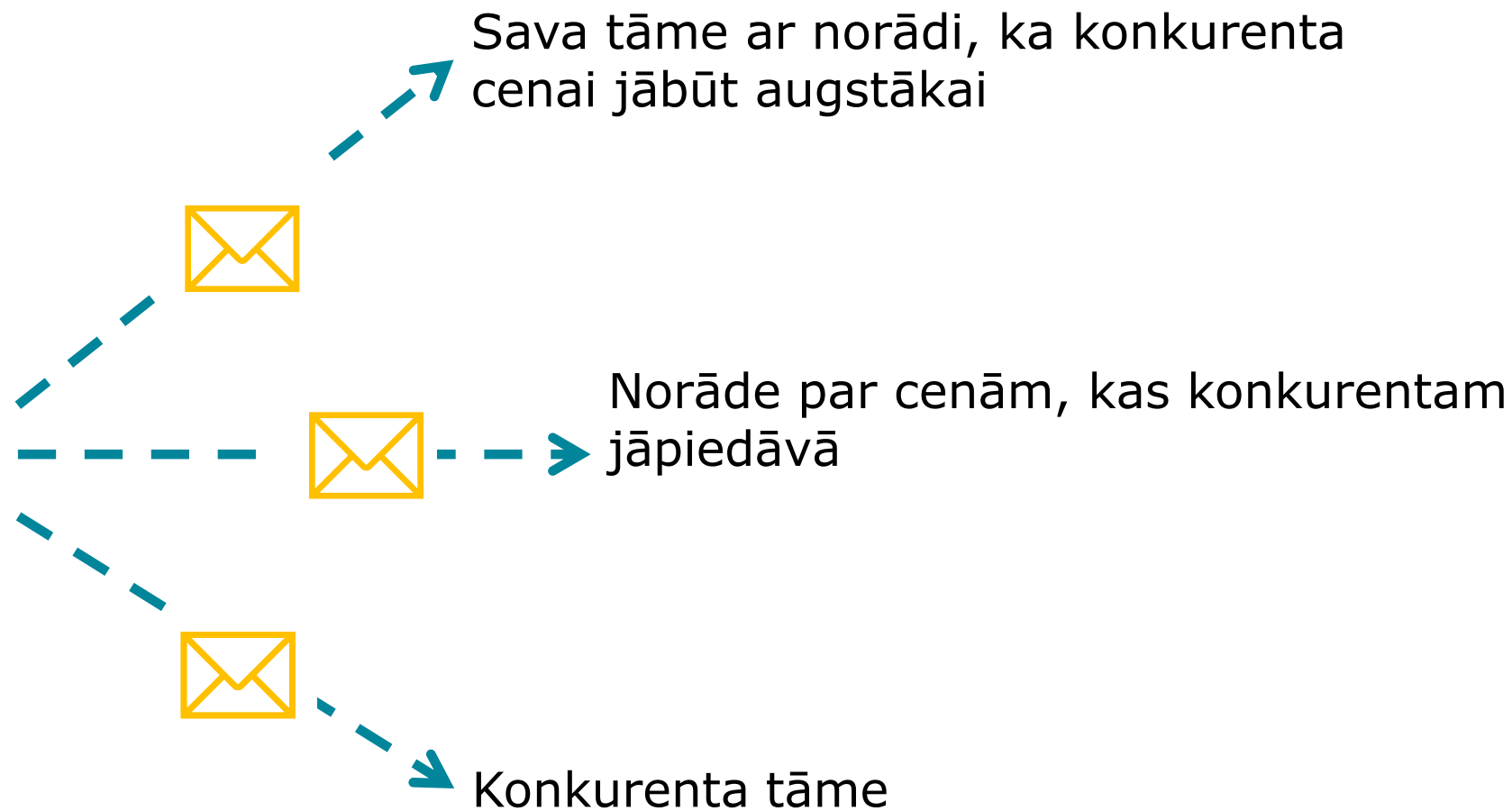
Maldināšanas shēmas

Piemērs lētāko piedāvājumu atsaukšanai vienā no kopumā 28 viena iepirkuma daļām.

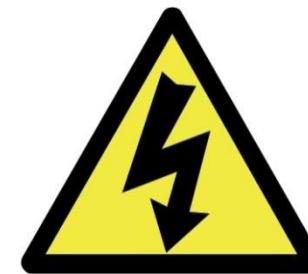
Šādi dārgāks piedāvājums uzvarējis vismaz septiņās daļās

Iepļānotais uzvarētājs

Energobūvnieku iepirkuma kartelis

26 uzņēmumi, **316** iepirkumi

“

*(..) Tava cena ir
9 048,68 LVL bez PVN!!!
Lūdzu pamaini tāmi sev
raksturīgā veidā!!! (..)*

“

*(..) Tā ir mana
piedāvājuma cena,
savai cenai pieliec klāt
5-10 %*

“

*Pielikumā būs 7 tāmes,
kopējā summa 60 595,15
LVL bez PVN. Lūdzu pieliec
klāt savai 4 tūkstošus bez
PVN un tāmi izveido sev
raksturīgā veidā (..)*

	Sods – procenti no iepriekšējā finanšu gada apgrozījuma	Sods - Ls	Iepirkumu skaits
SIA Austrumu Enerģoceltnieks" (SIA „Būvēnerģoserviss”)	7,5%	41 957	159
SIA „RIO”	7,5%	194 171	134
SIA „Daugavpils Enerģoceltnieks”	7,5%	57 559	116
SIA „SZMA”	6,5%	73 996	83
SIA „Vidzemes Enerģoceltnieks”	6,5%	471 106	62
SIA „Darleks”	6,5%	22 098	77
SIA „ELPOLI”	5,5%	27 110	49
SIA „ELBRA”*	4,6%	37 326	85
SIA „Latgales Elektromontāža”	4,5%	25 211	13
Alūksnes rajona SIA firma „Alūksnes Enerģoceltnieks”	4,5%	64 056	30
Rēzeknes pilsētas PMK SIA "Enerģoceltnieks"	4,5%	6 239	16
SIA „Farads”	3,5%	51 966	7
SIA „Firma „Spriegums””	3,0%	15 761	7
SIA „EMPOWER”	3,0%	303 638	5
SIA „Aiviekstes Enerģobūvnieks”	3,0%	117 991	5
SIA „DEMP”	2,5%	544	3
SIA „Rīgas Enerģo Būve”	2,0%	771	2
AS „SZMA V”	2,0%	53 875	2
SIA „Latvijas Enerģoceltnieks”**	1,9%	309 362	3
SIA „OMS”	1,5%	30 345	1
SIA „BESECKE”	1,5%	40 860	1
SIA „TELMS”	1,5%	37 228	1
SIA „INTEL”	1,5%	2 566	1
SIA „MCD”	1,5%	8 505	1
SIA „J.E.F.”	1,5%	16 540	1
SIA „Krāslavas Enerģoceltnieks”	1,5%	776	1

Kopējais naudas sods
Ls 2 011 557

Izslēgšana no iepirkumiem uz vienu gadu

* Sākotnējais naudas sods samazināts par sadarbību ar Konkurences padomi izmeklēšanas ietvaros

** Sākotnējais naudas sods samazināts, lai to samērotu ar konkrēto iepirkumu apjomu

Auto tirgotāju kartelis

Dīleris

Dīleris

Dīleris

Dīleris

Dīleris

Dīleris

*Vēlos informēt, ka tuvākajās dienās Ēdoles pagasta padome izsludinās konkursu/cenu aptauju par pasažieru autobusa piegādi. Ar pasūtītāju un AGB mēs esam **jau veikuši pārrunas un iestrādes, tāpēc lūgums Jums to respektēt un konkursā nepiedalīties***

Pasūtītājs

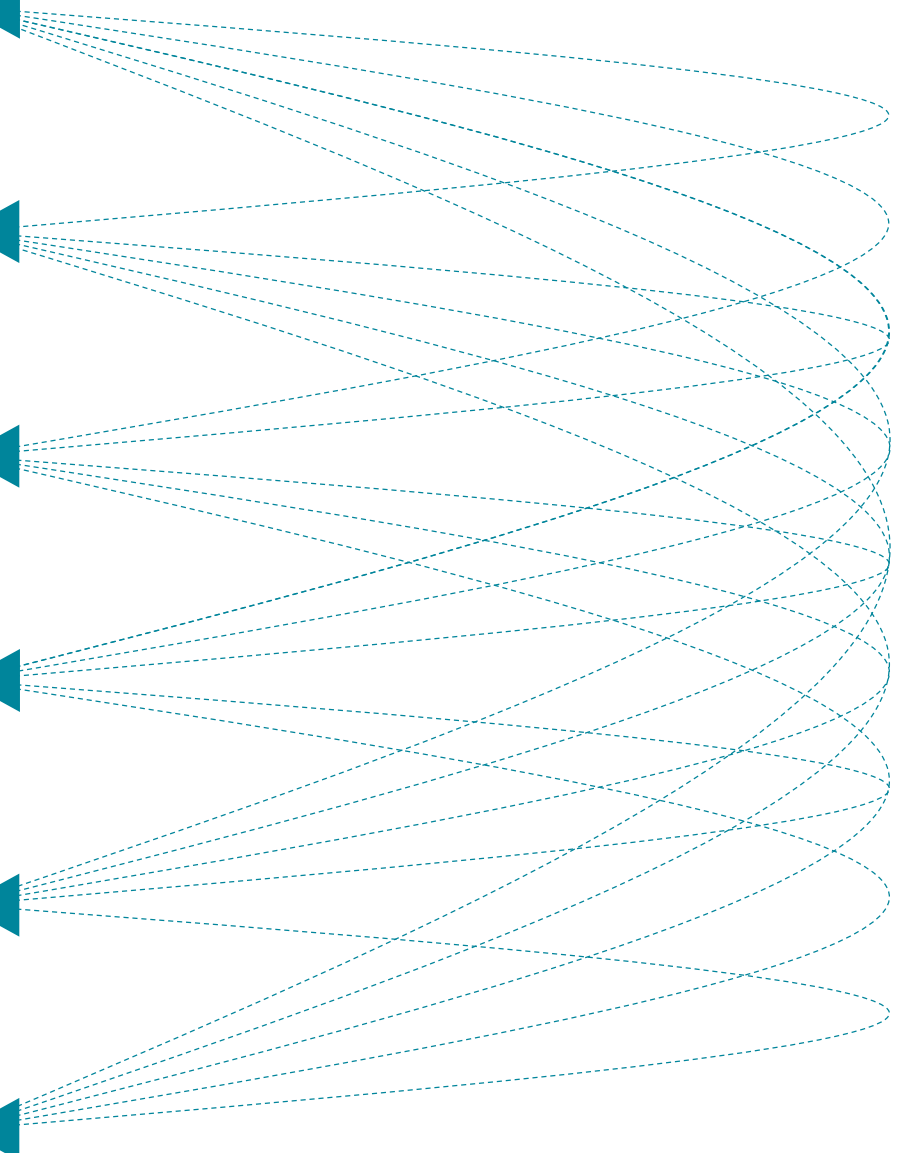
Dīleris

Dīleris

Dīleris

Dīleris

Dīleris

*Pielikumā **nosūtu Tev sagatavotu specifikāciju Jūsu formā.** Kad esat izsludinājuši lūdzu padod ziņu un **es sagatavošu savu un pārējo pretendentu piedāvājumus.***

**SIA "Tomega"
pārstāvis**

Sveiks
saņēmāt no Rīgas Satiksmes?

Jaa!
jau straadaajam pie shitaa!

ko Jūs stradajiet?
Jums neko nevajadzētu darīt!

Tas bija Jūsējais!?

Izziņu Māris izņemsi, piedāvājumu
ari mēs sagatāvosim!
nu ja!!!
X tak tev teica, ka bija aizbraucis!

Es jau nodmaaju ka shito vajag
uzvareet! [..]

diemžēl! [..]

Galvenais ka biju jau runat ar
cilvēkiem!
piektdien
Bet nu ok, ja 100% tas juuseejais
tad viss kaartiibaa, galvenais lai
kaads cits tur nelien!

**SIA "BTK.LV"
pārstāvis**

Aizliegtas vienošanās ar tiešu vai netiešu pasūtītāju iesaisti

Pasūtītāja pārstāvju **tieša iesaiste** karteļa organizēšanā

[12.04.2019 lēmums Rīgas satiksmes nano ūdens iepirkumu lietā](#)

Lietā konstatēts, ka

«RS darbinieks [pers. A] RS 1. iepirkuma ietvaros sagatavoja pretendentu RS Baltic, Alchimica Latvija un MJ Partneri iepirkumu piedāvājumu cenu salīdzinājumu un apmainījās ar šo informāciju»

un ka

«RS ne tikai piedalījās aizliegtās vienošanās īstenošanā, bet arī iesaistījās pretendentu iesniedzamo piedāvājumu saskaņošanā un bija informēta par pretendentu atlasī un mērķi imitēt konkurenci, ar kuru pretendenti tika atlasīti gan iepriekš noteiktā uzvarētāja noteikšanai, gan aizsega piedāvājumu iesniegšanai».

Gaismas, skaņas, video iekārtu iepirkumos kartelis

“(..) Esam gana daudz patērējuši naudu demonstrējot iekārtas un taisot semināru, kā rezultātā ir sarūpēts viens iepirkums operai.

Lūgums respektēt mūsu ieguldīto darbu un līdzekļus LNO iepirkumam, kurš parādīsies tuvākajās dienās.

Visu labu, ...

“(..) Gribētu ar jums vienoties, ka netiek man traucēts gaismas tehnikas iepirkums Leļļu teātrim. Apskatot specenes paši sapratīsiet, kas ar to domāts. Iepriekš pateicos par atsaucību !

Konkurences tiesību pārkāpēju izslēgšana no iepirkuma procedūrām

- Liegums (izslēgšana no iepirkuma procedūras) ir spēkā gadu pēc lēmuma, ar kuru konstatēts pārkāpums, spēkā stāšanās
- Minētais liegums **netiek piemērots** gadījumos, kad kompetentā institūcija, konstatējot konkurences tiesību pārkāpumu, kandidātu vai pretendentu ir **atbrīvojusi no naudas soda**
- **Uzticamības atjaunošana**
<http://www.kp.gov.lv/lv/uzticamibas-atjaunosana>

Iecietības programma

- Iespēja uzņēmumam, kas ir vai bija iesaistīts kartelī, **pirmajam brīvprātīgi iesniegt pierādījumus** par šo pārkāpumu Konkurences padomei un **saņemt pilnīgu atbrīvojumu no naudas soda**, kā arī atbrīvojumu no lieguma piedalīties publiskajos iepirkumos (Publisko iepirkumu likuma 39.prim panta pirmās daļas 3.punkts).
- Iespēja uzņēmumam, kas nevar pretendēt uz pilnīgu atbrīvojumu no soda (jo tas ir bijis pārkāpuma iniciators, Konkurences padome jau ir ierosinājusi izpēti lietu par konkrēto pārkāpumu vai par pārkāpumu pirmais ziņojis cits uzņēmums), sadarboties ar Konkurences padomi un saņemt ievērojamu naudas soda samazinājumu.

Sīkāka informācija par iecietības programmu: <http://www.kp.gov.lv/lv/iecietas-programma>

Jaunums: no 2016.gada atbrīvojums attiecas arī uz sabiedrisko pakalpojumu sniedzēju iepirkumiem (Sabiedrisko pakalpojumu sniedzēju iepirkumu likuma 42.panta pirmās daļas 3.punkts).

Konkurences padome

Konkurences tiesību ievērošanas programma uzņēmumiem

Mērķis ir pasargāt uzņēmumu no pārkāpuma izdarīšanas. Tā ir uzņēmuma apņemšanās darboties atbilstoši Konkurences likumā noteiktajiem godīgas konkurences principiem.

Risku apzināšana

Vadlīniju izstrāde

Ieviešana un uzturēšana

Konkurences padome

RISKI, kas norāda uz paaugstinātu pārkāpumu iespējamību

cieša sadarbība ar konkurentiem

darbinieks ir darba tiesiskajās attiecībās paralēli ar diviem tirgus dalībniekiem

darbinieks nodibina darba tiesiskās attiecības ar konkurentu

Konkurences padome

RISKI, kas norāda uz paaugstinātu pārkāpumu iespējamību

trešās personas, piemēram, apakšuzņēmējs, ārpalpojumu sniedzēji gatavo dokumentus publiskajam iepirkumam

cilvēciskais faktors – paziņas un draugi, ģimenes locekļi, kuri strādā konkurējošos uzņēmumos

tirgus dalībnieki (konkurenti) izmanto kopīgās telpās

Konkurences padome

Brīvības iela 55
tālr. 67282865
konkurence@kp.gov.lv

www.kp.gov.lv
@KPgovLV

Ieva Šmite-Antonenko

tālr. 67365221

e-pasts: ieva.smite-antonenko@kp.gov.lv